

francouzské zdroje
teorie vyprávění

zdroje

strukturalistická lingvistika

■ Ferdinand de Saussure

- *Kurs obecné jazykovědy* (1916)
 - jazyk je struktura, která může být analyzována jako čistě formalin system, a to především díky postulátu arbitrarity jazykového znaku
 - jazyk je tedy struktura těchto znaků a jako takový může být i zkoumán
 - jazykový znak se skládá ze dvou složek: označujícího a označovaného, přičemž obě jsou nezávislé na skutečnosti, kterou označují, a jsou čistě mentální povahy
 - binární opozice – umožňuje stanovit místo jakýžkového znaku ve struktuře jazyka v kontrastu ke znakům ostatním
 - odkaz: znak, struktura, arbitrarita, opozice, možnosti analýzy...

zdroje strukturalistická lingvistika

- **Leonard BLOOMFIELD**

- zakladatel americké strukturální lingvistiky
- důraz na vědecké uchopení jazyka a na formální procedury analýzy jazykových dat

- **Émile BENVENISTE**

- *Problèmes de linguistique générale*
 - odmítnutí behavioralistické interpretace jazyka poukazy na jazyka zvířat
 - teoreticky popsal já- ty opozici

zdroje

strukturalistická lingvistika

- **Roman O. JAKOBSON**
 - na základě desaussurovské lingvistiky s Nikolajem Trubeckým spoluzaložil fonologii, aplikoval strukturalistickou metodu na syntax a morfologii a na sémantiku
 - propracoval ideu literárního znaku v souvislosti se znakem jazykovým
 - zavádí pojem strukturní dominanty
 - založil strukturalistickou sémiotiku literatury, studoval identitu literatury, její "literárnost"
 - smiřuje strukturalistickou (desaussurovskou) synchronii s diachronií, respektive snaží se je nahlížet ve vzájemných souvislostech
 - obohatil funkční lingvistiku (referenční, poetická, expresivní, konativní, phatická a meta-jazyková funkce)
 - s Juriem Tynjanovem načrtl důležitý nárys strukturalistické literární historie
 - spoluzakladatel PLKu
 - komparativní a vývojové studie o literatuře a jejích strukturách
 - vliv na strukturalistickou antropologii

zdroje strukturalistická lingvistika

■ **Louis HJEMSLEV**

- zakladatel Kodaňského lingvistického kroužku
- Spoluautorem glosematické jazykové teorie, která vychází z učení FdS (spolu s Hansem Jørgem Uldallem)
- glosematika definuje glosém jako nejzákladnější element jazyka – glosém je definován jako nejmenší a neredukovatelná jednotka obsahového a výrazového plánu jazyka
- glosém je tak na úrovni výrazového plánu podobný fonému, nicméně na úrovni plánu obsahového nemá protějšek

zdroje

strukturalistická antropologie

■ Claude LÉVI-STRAUSS

- *Strukturální antropologie* (XXXX)
 - společnost je chápána jako svébytná skutečnost nadřazená jednotlivci
 - společné rysy a vývojové spojitosti mezi různými typy společností
 - spojení s americkou kulturní antropologií, jež zkoumala hlavně rozdíly mezi různými společnostmi. K tomu se zvláště hodilo studium jejich jazyků
 - stadium mýtů: pod vlivem RJ přenesl pojetí jazyka jako systému znaků na studium společenských vztahů, jež se také vyjadřují jazykem a chápou často v opozicích (muž X žena, rodič X dítě, příroda X kultura apod.)
 - hlavní úkol antropologie je studium nevědomých (neuvědomovaných) kulturních struktur různých společností jako protikladu ke strukturám přírodním, věnoval se zejména strukturám příbuzenství a roli zákazu incestu, strukturám mýtů a vyprávění a vůbec „myšlení přírodních národů“

zdroje psychologie

■ Jacques LACAN

- vychází z předpokladu, že "nevědomí je strukturováno stejně jako jazyk"
- nevědomí není primitivní archetypální část vědomí oddělená od vědomého, jazykového ega, nýbrž spíše spíše složitou strukturou
- nevědomí je strukturované jako jazyk sám, z čehož plynou zásadní důsledky pro vztah člověka, jazyka a reference

zdroje

F. de Saussure: studium anagramů

- *anagram* je pojmenování skrytých vzorců básnické produkce (v protikladu k běžnému užití tohoto termínu)
- experimentálně se FdS nepodařilo anagramatickou strukturu básnického jazyka ověřit (Giovanni Pascoli)
- důsledky, pokud anagramy existují:
 - A) v básnickém jazyku je na rozdíl od běžného jazyka, kde je significant a signifié spojeno konvencí, tato konvence neexistuje a je nahrazena anagramatickou strukturou
 - B) v básnickém jazyku je significant rozprostraněno v nesourodých úsecích textu, zatímco v běžném jazyku je složeno lineárně
 - Sémantika básnického jazyka je tak dvojúrovňová: S-S a A
- skutečnost: anagramatická struktura je na text aplikována zvenčí, čímž se otvírá cesta pro neomezenou interpretaci založenou na subjektivních "nálezech" anagram v básnickém textu

zdroje překlady ruských formalistů

- Tzvetan TODOROV
 - Théorie de la littérature, textes des formalistes russes (1965)
 - vybrané texty ruských formalistů
 - Předmluva R. O. Jakobsona